

Ungas attityder till vård- och omsorg

Kompetensförsörjningsanalys 2024

Förord:

Framtidens vård och omsorg – utmaningar och möjligheter

Välfärdssektorn står inför stora utmaningar med att säkra en hållbar kompetensförsörjning för att möta framtidens vård- och omsorgsbehov. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har i rapporten "Välfärdens kompetensförsörjning" prognosticerat att befolkningen över 80 år förväntas öka med nästan 50 procent fram till 2031. Detta kräver en betydande förstärkning av vård- och omsorgspersonalen, vilket gör det nödvändigt att både utbilda och attrahera fler till vård- och omsorgsyрken.

Vård- och omsorgscollege (VO-College) grundades 2008 med syftet att stärka kompetensförsörjningen inom vård och omsorg. Genom att säkerställa att utbildningar håller hög kvalitet och möter arbetslivets behov arbetar VO-College nationellt, regionalt och lokalt. Certifierade samarbeten mellan arbetsgivare, utbildningsanordnare och fackliga organisationer gör det möjligt att kontinuerligt arbeta för att många med rätt kompetens ska vilja arbeta inom vård och omsorg – både nu och i framtiden.

En viktig målgrupp för att säkra kompetensförsörjningen i framtiden är unga. För att vi på VO-College ska kunna nå vårt mål att öka antalet sökande till vård- och omsorgsprogrammet och attrahera fler till relevanta vård- och omsorgsyрken, har vi tagit hjälp av Ungdomsbarometern (UB) för att genomföra en studie som undersöker ungdomars attityder till och intresse för vård- och omsorgsbranschen, dess utbildningar och yrken.

Denna rapport är ett viktigt steg i VO-Colleges långsiktiga arbete för att stärka branschens attraktionskraft. Resultaten kommer användas i utvecklingen av strategier och insatser som kan motivera fler att överväga en framtid inom vård och omsorg.

December 2024

Zenita Cider
Vård- och omsorgscollege

Om rapporten och studien

Ungdomsbarometern är Sveriges ledande analysföretag inom områden som påverkas av vad unga tycker, tänker och gör. Sedan 1991 har vi genomfört Sveriges största ungdomsstudie, besvarad av tiotusentals ungdomar årligen. Ett av våra mest undersökta områden, både i denna återkommande studie och i andra löpande undersökningar, är ungas syn på just branscher, utbildningar och yrken.

Insikterna i denna rapport bygger på resultat från vår årliga ungdomsstudie, kompletterat med insikter och erfarenheter från andra studier vi genomfört. Det är ett destillat av de viktigaste resultaten från en större analys vi har genomfört åt VO-College och är uppbyggd för att vara lätt att sprida, både som helhet och i delar. Rapporten är omfattande, men inte heltäckande, och bygger på nationella data. Regionala och lokala skillnader bör därför beaktas.

Rapporten är uppdelad i två delar:

Del 1: En deskriptiv översikt över ungas generella åsikter om vård- och omsorgsbranschen, programmet och yrkena.

Här framgår att det finns potential att få fler att söka VO-programmet, men också att branschens

kompetensbehov sannolikt inte mätts enbart av de som går programmet.

Del 2: En analys av målgrupper som VO-College bör arbeta vidare med för att attrahera fler unga. Vi lyfter två tydliga vägar och målgrupper:

1. Att få fler att söka vård- och omsorgsprogrammet.
2. Att attrahera och rekrytera unga som inte gått VO-programmet efter gymnasiet och behålla dem i branschen.

Det är viktigt att komma ihåg att slaget om morgondagens vård- och omsorgspersonal aldrig kommer att vara helt vunnet. Det krävs kontinuerligt arbete för att säkerställa attraktiva utbildningar, arbetsplatser och kommunikation. Vidare diskussion och studier är också nödvändiga, särskilt om vård- och omsorgsutbildningar på Vux och äldre målgrupper.

Trevlig läsning!

Jacob Borssén och Emma Ljungstedt
Ungdomsbarometern

Nyckelinsikter:

1. Stora möjligheter att attrahera, rekrytera och behålla fler unga

7% av gymnasieeleverna övervägde VO-programmet inför sitt gymnasieval, men sex av tio valde ett annat program. Samtidigt visar studien att intresset för branschens yrken är större – tre av tio unga kan exempelvis tänka sig att arbeta som undersköterska.

2. Marknadsföring mot högskoleförberedande program är nyckeln till rekrytering

Nio av tio unga intresserade av VO-yrken finns på högskoleförberedande program, främst samhälls- och naturvetenskapsprogrammen.

3. Bredda bilden av VO-branschen och programmet för att attrahera fler unga

Många unga uppfattar programmet och branschen som ett smalt val med begränsade möjligheter. Det är därför viktigt att visa på den stora variationen av yrken, arbetsgivare och arbetsuppgifter som finns, samt att visa att det finns goda möjligheter till karriärutveckling.

Den automatiska högskolebehörigheten bör framhävas för att understryka att dörren till högre utbildning är öppen, samtidigt som elever är garanterade ett viktigt och meningsfullt jobb.

4. Bredda bilden av vilka som befolkar utbildningen och branschen

Gymnasieelever upplever att VO-programmet inte attraherar "deras typ av elever" och arbetsmiljön i branschen upplevs som tråkig. Marknadsföringen bör därför visa en bredare representation – och inte bara när det gäller kön och bakgrund, utan även livsstil, estetik och intressen.

5. Framtidssäkerhet – en nyckelfördel att lyfta

VO-branschen upplevs som stabil och framtidssäker, vilket är en nyckelfördel att kommunicera till en ungdomsgeneration som värdesätter trygghet och känner en stor oro för AI:s påverkan på arbetsmarknaden.

6. Många ser VO-yrken som ett mellanstegsjobb

Majoriteten av unga som kan tänka sig att jobba i branschen ser det som en tillfällig lösning. Detta är viktigt att beakta i personalplanering.

7. Unga värdesätter lön allt högre

De senaste åren har en hög lön blivit allt viktigare kopplat till arbetslivet, samtidigt som det har blivit mindre viktigt att bidra till ett bättre samhälle/värld – en trend som ligger vård- och omsorgsbranschen i fatet.

8. Unga ställer höga krav på arbetsplatsen

Unga vill ha fast anställning, intressanta arbetsuppgifter, social gemenskap, tydligt ledarskap, flexibilitet, work-life balance, tillräcklig lön och utvecklingsmöjligheter.

Vård- och omsorgsbranschens fysiska och psykosociala arbetsmiljö upplevs ofta som dålig, vilket är ett hinder för att attrahera, rekrytera och behålla unga.

Rapportinnehåll:

DEL 1.

Unga om vård- och omsorgsbranschen	6
Unga om vård- och omsorgsprogrammet	11
Unga om vård- och omsorgsyркиn	17

DEL 2.

Attrahera fler unga till VO-programmet	21
Attrahera unga som inte läst VO-programmet	30

UNGA OM VÅRD- OCH OMSORGSBRANSCHEN

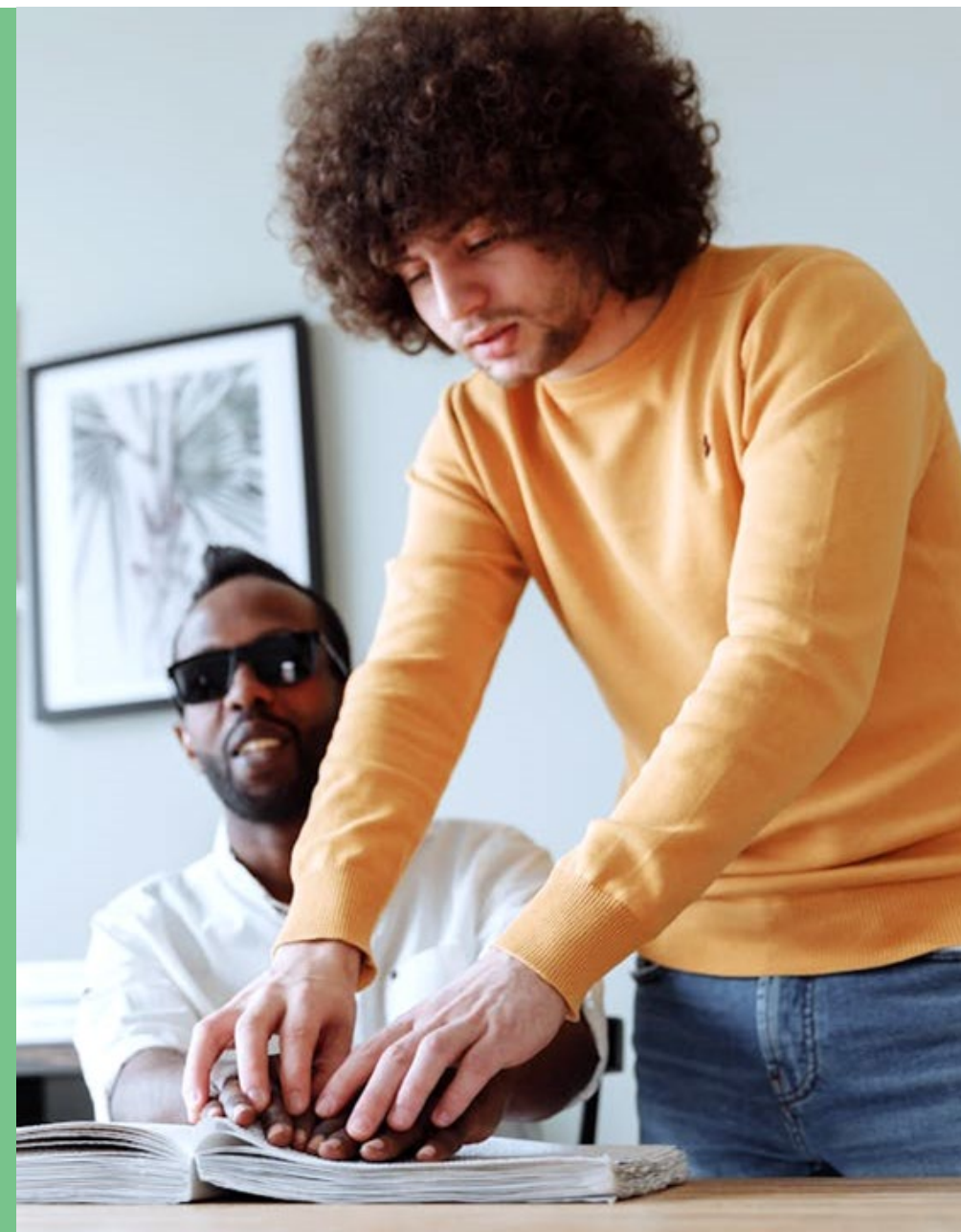
Branschtabeller – Så funkar det!

I studien har respondenterna fått bedöma olika branscher utifrån en modell med sju alternativ. De fem första alternativen är parametrar som vi vet är viktiga vid valet av bransch, medan de två sista fångar okunskap och intresse:

- Har branschen intressanta arbetsuppgifter?
- Är branschen en framtidsbransch?
- Är branschen trygg/stabil?
- Har branschen attraktiva arbetsgivare?
- Har branschen en kul arbetsmiljö?
- Kan man tänka sig att jobba inom branschen?
- Har man ingen särskild uppfattning om branschen?

På nästa sida presenteras resultaten för vård- och omsorgsbranschen, inklusive dess relativa placering bland de 35 branscher som mäts. Vid bedömning av en branschs varumärke är det viktigt att inte enbart titta på andelen som instämmer i respektive parameter, utan också på branschens relativa position.

Ju närmare en bransch hamnar på plats #1, desto bättre anses den prestera på parametern. För ”ingen särskild uppfattning” gäller dock det omvända – här är en lägre placering (närmare plats 35) mer önskvärd.

Ungas spontana uppfattning om vård- och omsorgsbranschen:

	Total	Placering	Tjej	Kille
1. Intressanta arbetsuppgifter	19%	#25/35	30%	12%
2. Framtidsbransch	36%	#7/35	43%	32%
3. Trygg/stabil bransch	28%	#14/35	26%	29%
4. Attraktiva arbetsgivare	9%	#26/35	10%	9%
5. Kul arbetsmiljö	15%	#23/35	17%	15%
6. Har ingen särskild uppfattning	27%	#21/35	18%	32%
7. Kan tänka mig att jobba inom	21%	#6/35	27%	18%

Placering:

Totalt har 35 branscher rankats utifrån ovanstående parametrar. Ju närmare en bransch hamnar på plats #1, desto bättre anses den prestera på parametern – med undantag för ”ingen särskild uppfattning”, där en lägre placering (närmare plats 35) är mer önskvärd.

Exkluderat de som inte har en uppfattning om vård- och omsorgsbranschen upplevs den i större utsträckning som en framtidsbransch:

Av de som har en uppfattning om branschen:	Total	Tjej	Kille
1. Intressanta arbetsuppgifter	26%	37%	18%
2. Framtidsbransch	50%	53%	47%
3. Trygg/stabil bransch	38%	32%	42%
4. Attraktiva arbetsgivare	13%	12%	14%
5. Kul arbetsmiljö	21%	21%	21%
6. Har ingen särskild uppfattning	0%	0%	0%
7. Kan tänka mig att jobba inom	29%	33%	27%

VÅRD- OCH OMSORGSBRANSCHEN

EN FRAMTIDSSÄKER BRANSCH

Vård- och omsorgsbranschens styrka är att den uppfattas som en framtidsbransch och en relativt trygg och stabil sektor. Det innebär dock inte att unga ser branschen som innovativ, utan snarare som framtidssäker – det vill säga en bransch som inte riskerar att ersättas av ny teknik.

TILLFÄLLIG KARRIÄR

Vård- och omsorgsbranschen hamnar på plats 7 av 35 i rankingen över branscher där unga kan tänka sig att arbeta. Många ser den dock som en tillfällig karriärväg, vilket kommer att bli tydligt när vi några sidor fram redovisar ungas intresse för branschens yrken.

UNDERMÅLIG ARBETSMILJÖ OCH OATTRAKTIVA ARBETSGIVARE

En av branschens största utmaningar är att den förknippas med en dålig fysisk och psykosocial arbetsmiljö samt oattraktiva arbetsgivare. Här ryms många av de spontant negativa associationer som presenterades tidigare

UTBILDNINGSSINNEHÅLL > ARBETSUPPGIFTER

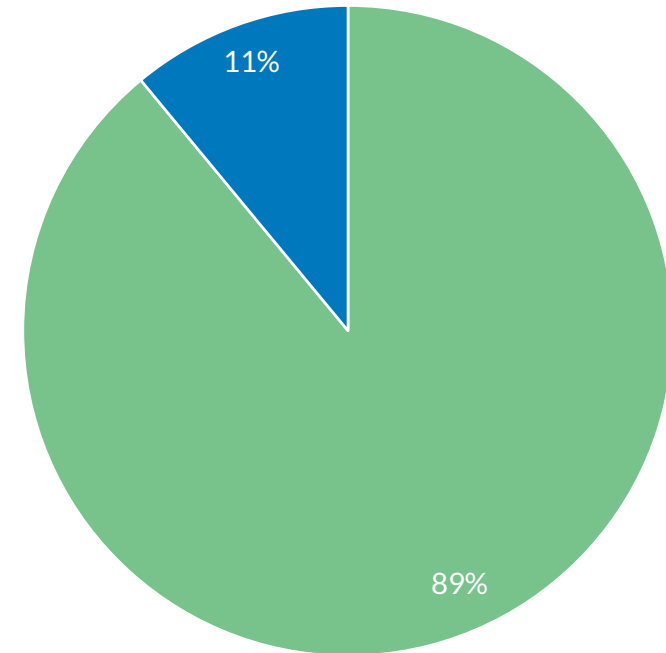
Fler upplever att vård- och omsorgsprogrammet på gymnasiet har ett intressant utbildningsinnehåll än som anser att branschen erbjuder intressanta arbetsuppgifter. Vi återkommer till detta i nästa avsnitt när vi tittar närmare på vård- och omsorgsprogrammets varumärke.

UNGA OM VÅRD- OCH OMSORGS PROGRAMMET

Kännedom är inte problemet! 9 av 10 unga känner till VO-programmet på gymnasiet

■ Kanter till VO-programmet ■ Kanter inte till VO-programmet

VO-programmets varumärke – Så funkar det!

Respondenterna i studien har fått ta ställning till vilka gymnasieprogram de känner till. Därefter har de slumpmässigt tilldelats två av dessa program att bedöma utifrån en modell med parametrar som unga ofta beaktar i valet av gymnasieprogram:

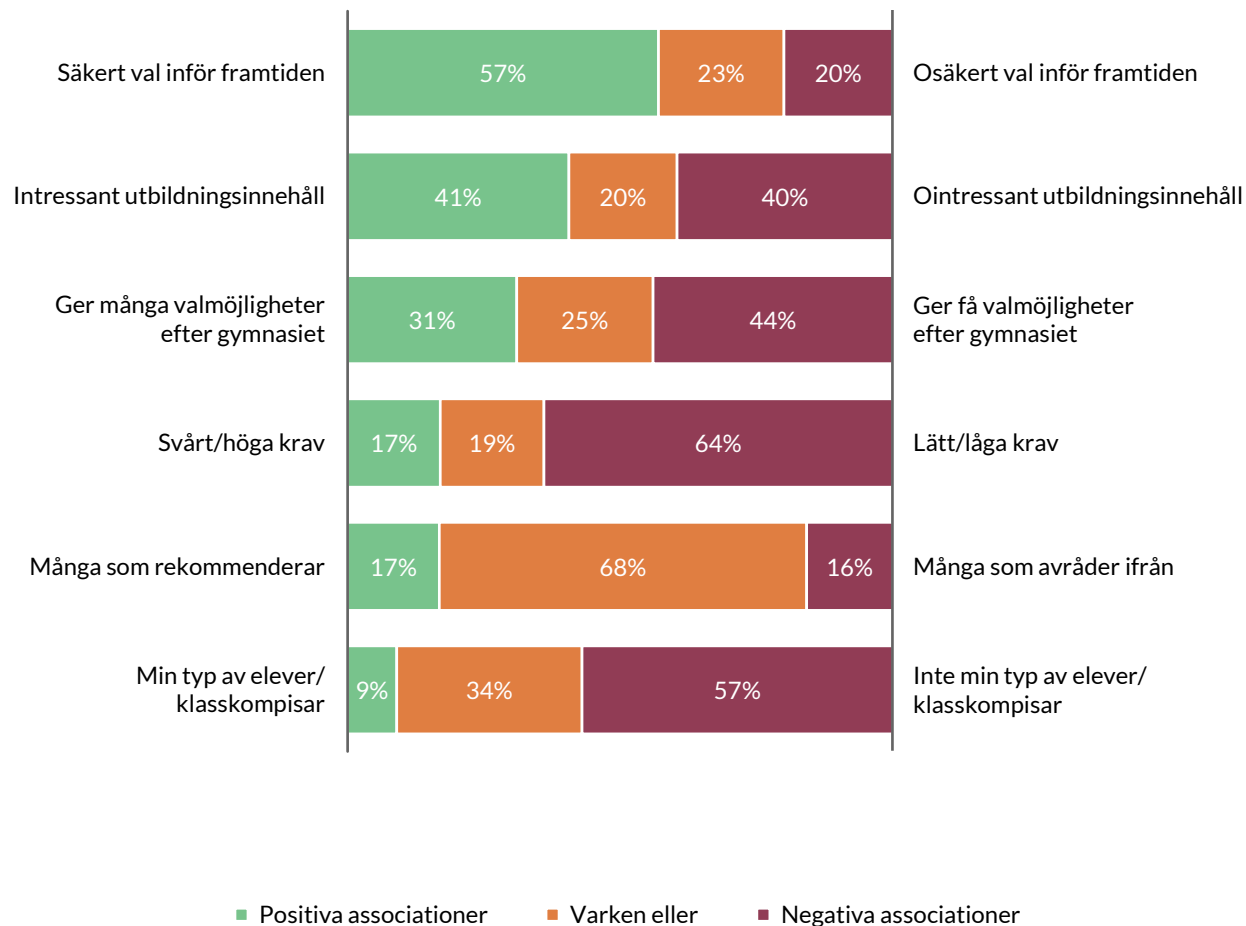
- Är programmet ett säkert eller osäkert val inför framtiden?
- Har programmet ett intressant eller ointressant utbildningsinnehåll?
- Leder programmet till många eller få valmöjligheter efter gymnasiet?
- Är det ett svårt program med höga krav eller ett lätt program med låga krav?
- Rekommenderas programmet av många, eller avråder många från att läsa det?
- Går "ens typ av elever" på programmet eller inte?

På kommande sida redovisas resultaten specifikt för vård- och omsorgsprogrammet, inklusive dess relativa placering jämfört med de andra gymnasieprogrammen. Totalt har 18 gymnasieprogram rankats utifrån ovanstående parametrar.

Ju närmare ett program hamnar på plats #1 för de positiva associationerna, desto bättre uppfattas det på den aktuella parametern. För negativa associationer gäller motsatsen: ju närmare plats #18, desto svagare är de negativa associationerna, vilket är positivt för programmets varumärke på den parametern. Det är dock viktigt att inte bara fokusera på andelarna som svarar ett visst alternativ utan också ta hänsyn till programmets relativa position i jämförelse med andra.

Gymnasieelevers uppfattning om VO-programmet:

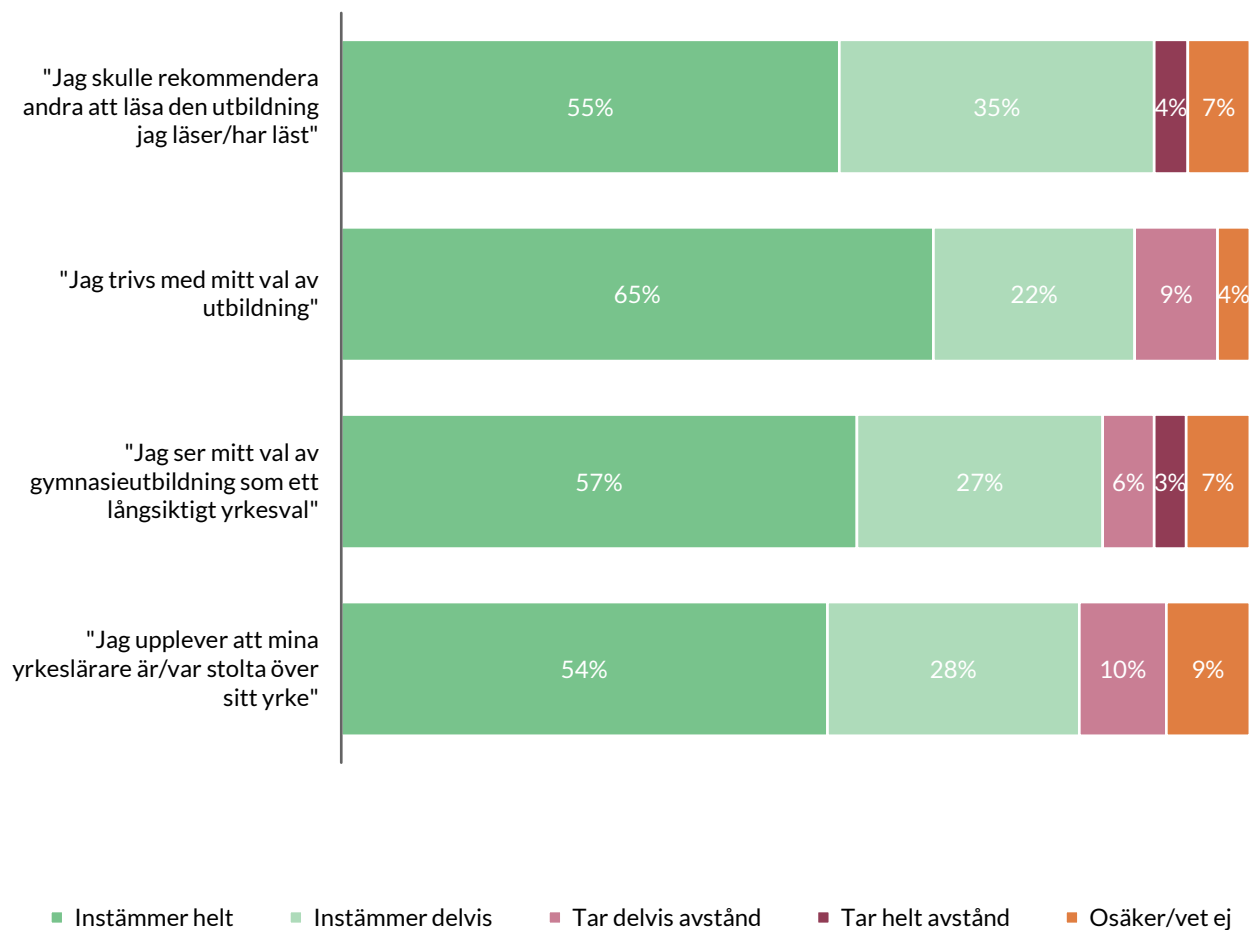

Positiva associationer:	Total	Placering
Säkert val inför framtiden	57%	#7/18
Intressant utbildningsinnehåll	41%	#4/18
Ger många valmöjligheter efter gymnasiet	31%	#11/18
Svårt/höga krav	17%	#9/18
Många som rekommenderar	17%	#8/18
Min typ av elever/klasskompisar	9%	#15/18

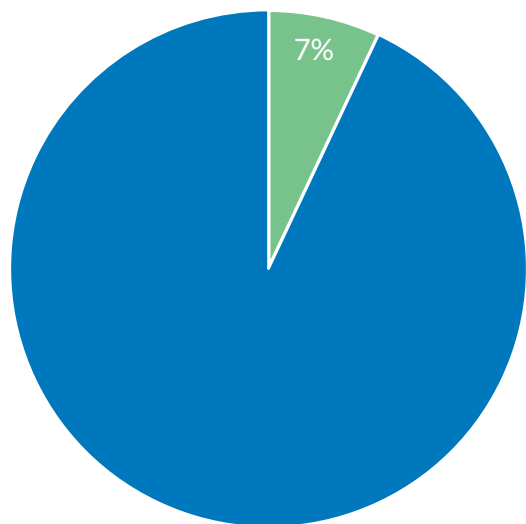
Negativa associationer:	Total	Placering
Osäkert val inför framtiden	20%	#11/18
Ointressant utbildningsinnehåll	40%	#12/18
Ger få valmöjligheter efter gymnasiet	44%	#6/18
Lätt/låga krav	64%	#9/18
Många som avråder ifrån	16%	#13/18
Inte min typ av elever/klasskompisar	57%	#8/18

Placering: Ju högre ett gymnasieprogram rankas på listan över positiva associationer, desto bättre. För negativa associationer är det däremot mer fördelaktigt att rankas lägre, dvs. närmare plats 18.

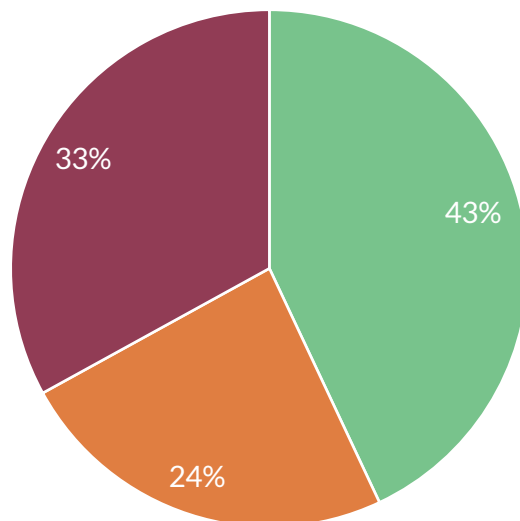
Elever på VO-programmet är i regel positivt inställda till programmet och utbildningen

6 av 10 unga som funderade på VO-programmet inför gymnasievalet valde ett annat gymnasieprogram

■ Funderade på VO-programmet

- Valde VO-programmet
- Valde ett annat yrkesprogram
- Valde ett högskoleförberedande program

Söktryck till VO-programmet över tid:

Andelen förstahandssökande till VO-programmet har legat stabilt runt 3-4% de senaste tio åren (Källa: Skolverket). Programmet nådde sin peak under läsåret 2018/2019 med strax över 4%, men har sedan dess minskat något. I den senaste ansökningsomgången (2024/2025) var det 3% som sökte programmet.

I Ungdomsbarometerens studie med samma namn, ställer vi frågor om vilka program elever funderade på inför sitt gymnasieval, vilket ger en bild av potentialen för olika program – data som går bortom statistiken för första- och andrahandsval.

Potentialen för VO-programmet är stor!

Som vi ser i diagrammen till vänster funderade 7% av landets gymnasieelever på att välja VO-programmet inför sitt gymnasieval. Av dessa valde fyra av tio (43%) programmet, medan sex av tio (57%) valde ett annat. Bland de som valde ett annat program gick två av tio (24%) till ett annat yrkesprogram och en av tre (33%) till ett högskoleförberedande program.

Med andra ord visar detta att det finns en stor potential att attrahera fler elever till VO-programmet.

A woman and a young girl are sitting at a table, engaged in a craft activity. The woman is on the left, looking towards the girl on the right. They are surrounded by various colorful clay and wooden toys. The scene is lit with a soft, blueish light, creating a calm and focused atmosphere.

UNGA OM VÅRD- OCH OMSORGSYRKEN

Synen på yrken inom vård- och omsorgsbranschen

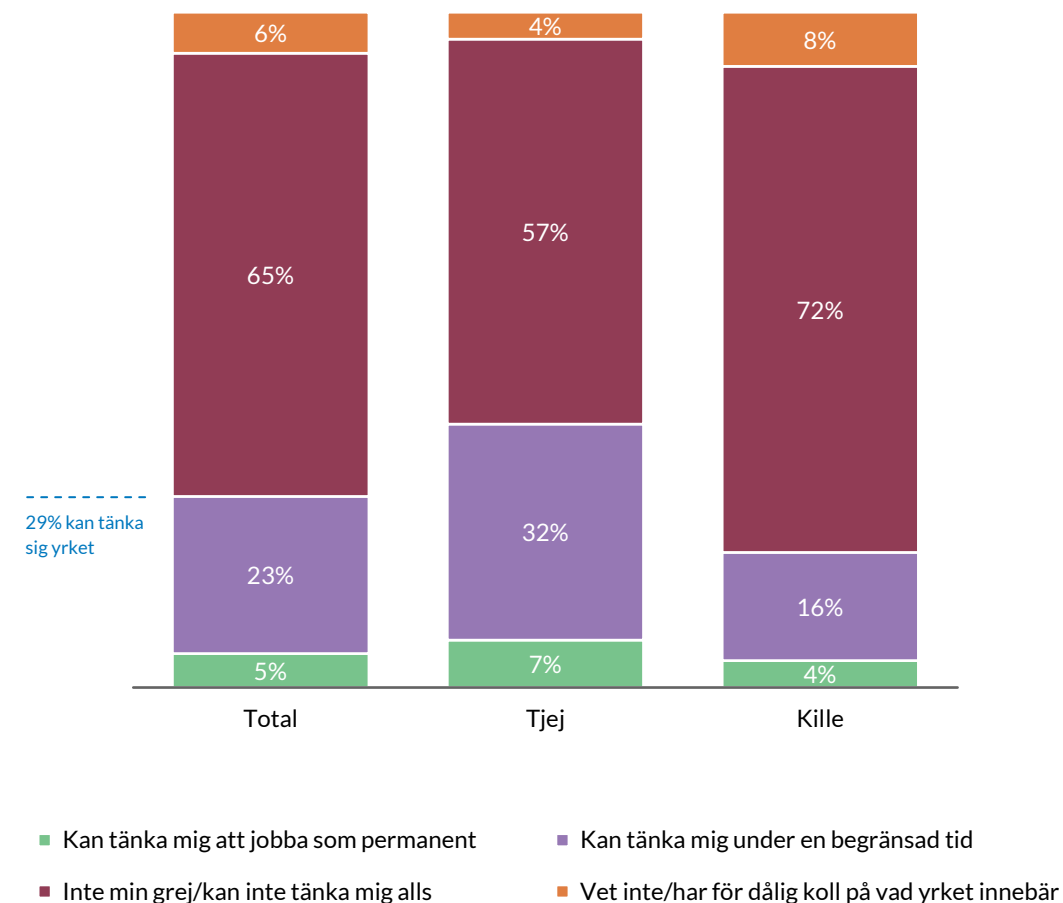
Andelen unga som kan tänka sig att jobba inom något av de vård- och omsorgsyrken vi mäter är betydligt större än andelen som funderar på VO-programmet. Ungefär tre av tio unga kan tänka sig att jobba som undersköterska och närmare fyra av tio kan tänka sig att jobba som personlig assistent respektive barnsköterska.

För de flesta unga är dock intresset för dessa yrken tidsbegränsat – endast omkring en av tjugo kan tänka sig en permanent karriär inom yrkena i fråga.

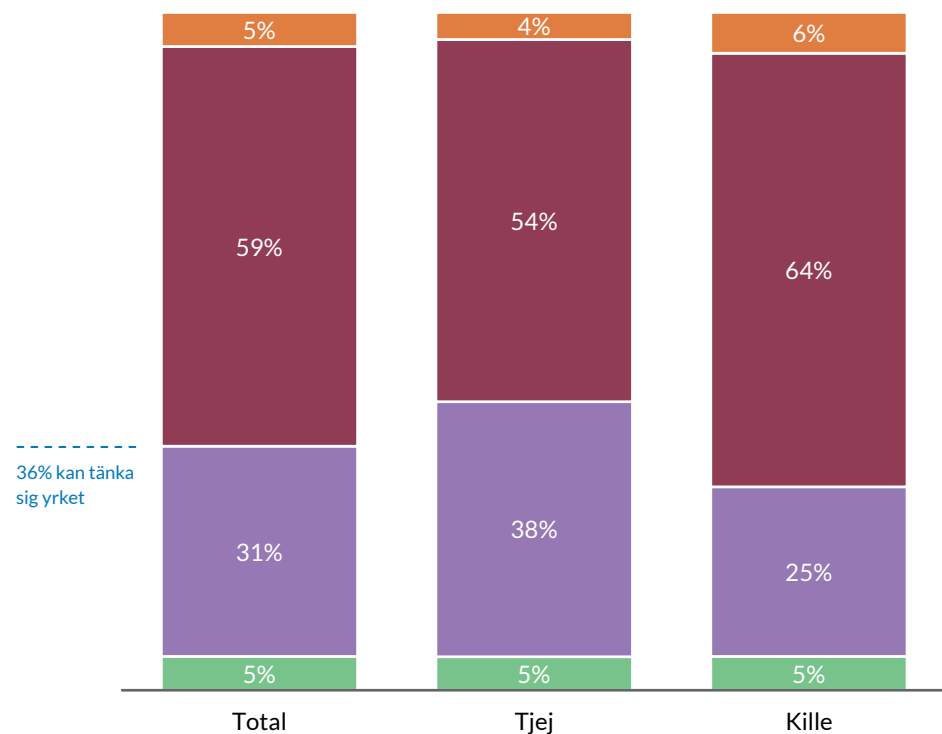
Skillnader mellan könen:

- Unga tjejer är generellt mer intresserade av vårdyrken än unga killar.
- Den jämnaste könsfördelningen i intresse finns för yrkesrollen personlig assistent/vårdare.

Ungas inställning till att arbeta som undersköterska:

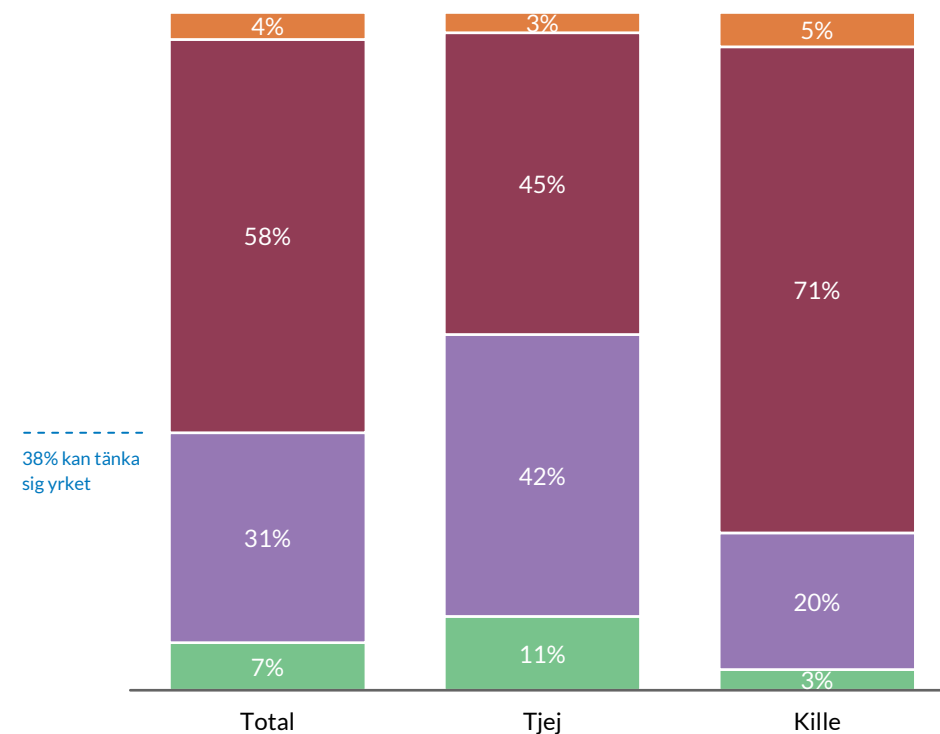

Ungas inställning till att arbeta som personlig assistent/vårdare:

- Kan tänka mig att jobba som permanent
- Kan tänka mig under en begränsad tid
- Inte min grej/kan inte tänka mig alls
- Vet inte/har för dålig koll på vad yrket innebär

Ungas inställning till att arbeta som barnskötare:

- Kan tänka mig att jobba som permanent
- Kan tänka mig under en begränsad tid
- Inte min grej/kan inte tänka mig alls
- Vet inte/har för dålig koll på vad yrket innebär

Två vägar framåt

Denna del av rapporten har visat hur unga generellt ser på vård- och omsorgsbranschen, vård- och omsorgsprogrammet samt vård- och omsorgsyrken. Slutsatsen är att det finns en stor potential att attrahera fler unga, men att detta kräver ett bemötande av ett antal utmaningar.

Sex av tio unga som funderar på vård- och omsorgsprogrammet i gymnasiet väljer i slutändan ett annat program. Detta innebär att potentialen för att öka antalet sökande är stor. Samtidigt visar resultaten att branschens kompetensbehov aldrig kommer att täckas enbart av unga som läser vård- och omsorgsprogrammet. Som vi såg tidigare är det många fler som kan tänka sig att arbeta inom branschen än som faktiskt funderar på VO-programmet.

I den andra delen av rapporten fokuserar vi på två tydliga strategier för att attrahera fler unga till branschen:

- 1. Attrahera fler unga till vård- och omsorgsprogrammet.** Fokus ligger här på att förstå de unga som funderade på VO-programmet, men som valde ett annat gymnasieprogram.
- 2. Attrahera och rekrytera unga utan VO-bakgrund.** Här riktas uppmärksamheten mot unga som kan tänka sig att arbeta inom vård- och omsorgsyrken, men som inte läst VO-programmet. Extra fokus ligger på att locka dessa personer till branschen efter gymnasiet och att behålla dem i branschen.

A photograph of two young women sitting on a wooden bench in a park. The woman on the left is wearing a denim jacket and glasses, looking towards the other woman. The woman on the right is wearing a grey sweater and has her hair in a ponytail. A blue wheelchair is parked on the grass next to the bench. The background is a lush green field with trees in the distance. The entire image has a blue tint.

ALTERNATIV 1

ATTRAHERA FLER UNGA TILL VO-PROGRAMMET

Två grupper i fokus:

I denna del, där vi diskuterar hur VO-programmet kan göras mer attraktivt, kommer vi att presentera data kopplat till två olika grupper. Dessa grupper är viktiga att förstå för att öka söktrycket till VO-programmet:

Grupp 1: Går VO

Unga i åldern 15-19 år som studerar på gymnasiet och går vård- och omsorgsprogrammet.

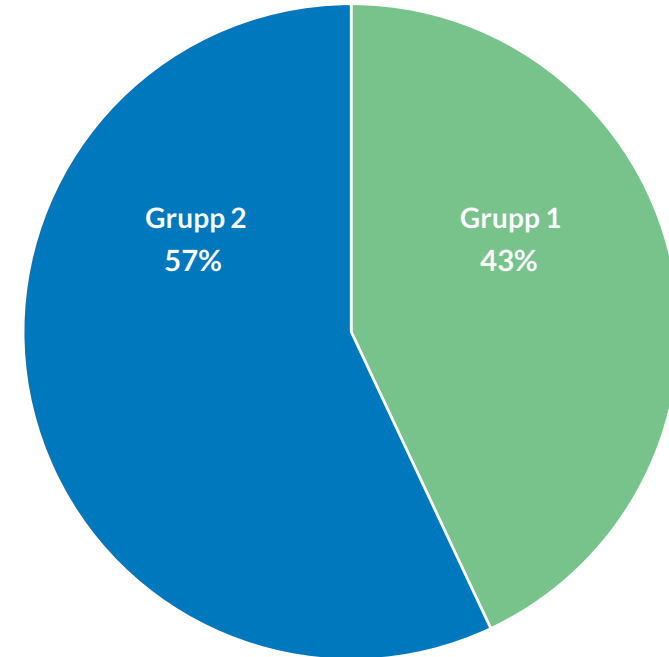
Grupp 2: Potentiella VO-elever

Unga i åldern 15-19 år som studerar på gymnasiet och funderade på att välja vård- och omsorgsprogrammet, men som istället valde ett annat gymnasieprogram.

Topp 5 program som väljs istället för VO-programmet:

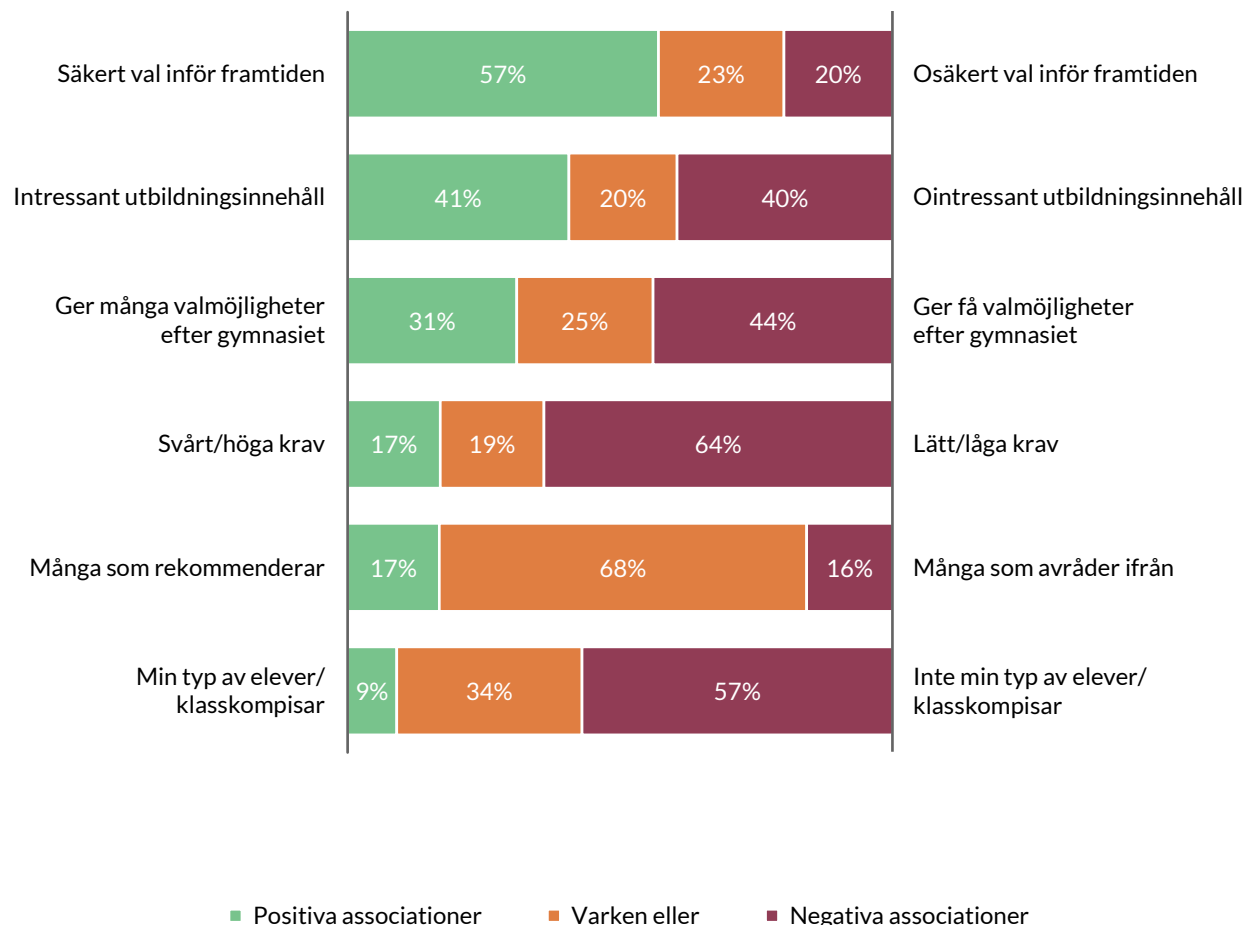
- Samhällsvetenskapsprogrammet (24%)
- Barn- och fritidsprogrammet (11%)
- Estetiska programmet (10%)
- Ekonomiprogrammet (10%)
- Naturvetenskapsprogrammet (8%)

4 av 10 unga som funderade på VO-programmet inför gymnasievalet valde att gå utbildningen

■ Valde VO-programmet ■ Valde ett annat program

Gymnasieelevers uppfattning om VO-programmet:

Enligt unga som inte går VO-programmet uppfattas programmet som:

- **Lätt.** Detta är inte ett problem för många av de som väljer VO-programmet, men det påverkar programmets bredare status.
- **Ett säkert val inför framtiden.** Detta är en av de främsta fördelarna och bör lyftas fram mer än vad som görs idag.
- **Ett program med ett intressant utbildningsinnehåll.** Endast ekonomi-, samhälls- och hotell- och turismprogrammen rankas som mer intressanta. Samtidigt är arbetsuppgifterna inom branschen mindre intressanta, vilket påverkar helhetsbilden negativt.
- **Ett program som få avråder från eller aktivt rekommenderar.**
- **Ett program som upplevs ge få valmöjligheter efter gymnasiet.** Detta är en stor utmaning, då många unga vill hålla alla dörrar öppna för framtiden – en utmaning som delas av flera yrkesprogram.
- **Ett program där "deras typ" av elever sällan går.**

Identitet viktigt i gymnasievalet!

För unga är det viktigt att kunna identifiera sig med de personer de studerar tillsammans med. Gemensamma intressen, ambitioner och värderingar spelar en stor roll för många.

Vikten av bred representation

Som vi såg tidigare upplever endast 9% av de unga att det är "deras typ av elever" som läser VO-programmet. En vanlig fälla vid kommunikation kring utbildningar är att enbart fokusera på klassiska representationsparametrar som kön, ålder och utländsk bakgrund. Det är därför viktigt att också lyfta andra aspekter, såsom estetik, livsstil och intressen.

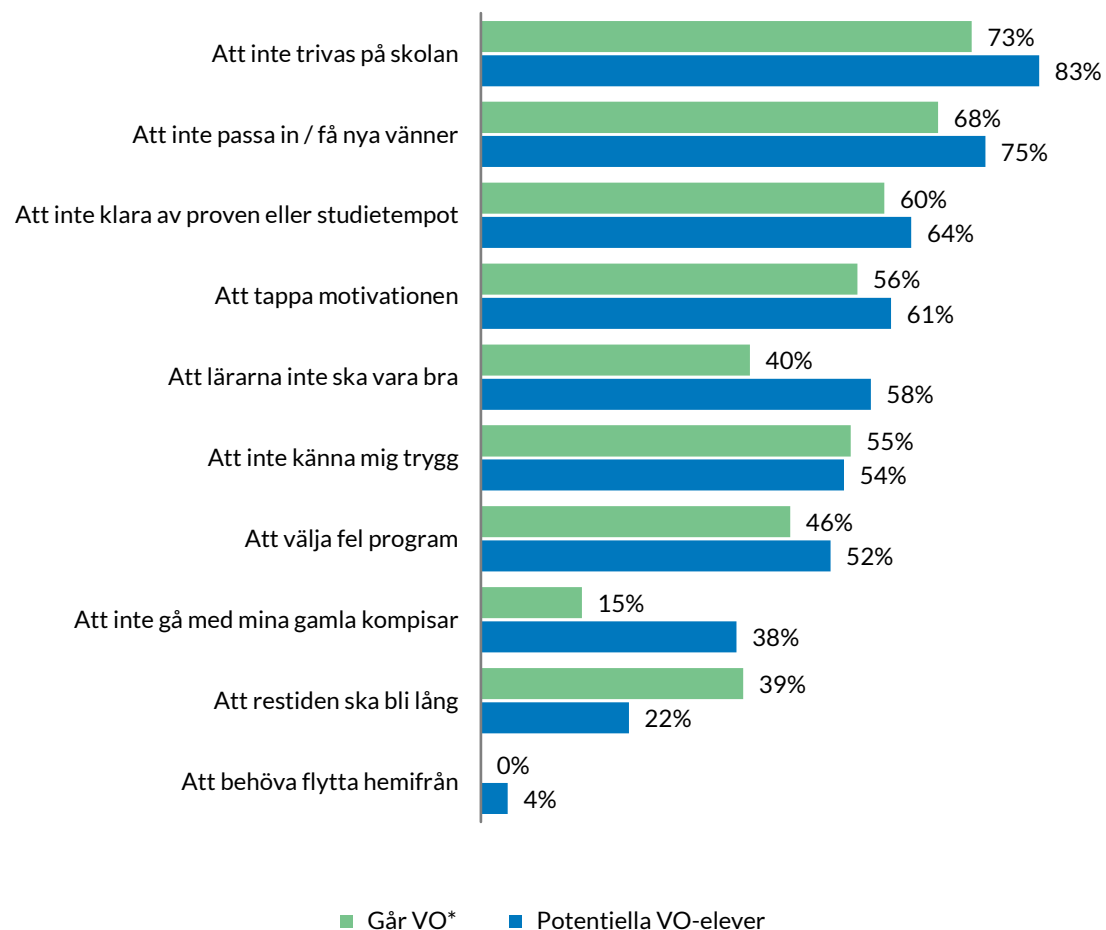
Intressen att lyfta för potentiella VO-elever

Ungdomar som kan tänka sig VO-programmet men valde ett annat tenderar att ha ett stort intresse för träning och djur. Att lyfta dessa intressen i kommunikationen kan därför bidra till att göra programmet mer attraktivt.

Djur och mode är vanliga identitetsmarkörer för VO-intresserade unga

Potentiella VO-elever:	Total	Befintliga VO-elever:	Total
1. Livsnjutare	44%	1. Kattmänniska	33%
2. Hundmänniska	41%	2. Hundmänniska	30%
3. Träningsmänniska	37%	3. Fashionista	25%
4. Kattmänniska	35%	4. Soffpotatis	25%
5. Feminist	33%	5. Livsnjutare	25%
6. Festare	29%	6. Festare	23%
7. Hemmafixare	22%	7. Pysslare	22%
8. Pysslare	22%	8. Träningsmänniska	22%
9. Musiker	21%	9. Feminist	22%
10. Soffpotatis	21%	10. Hemmafixare	19%

VO-intresserade väldigt oroadade inför gymnasievalet:

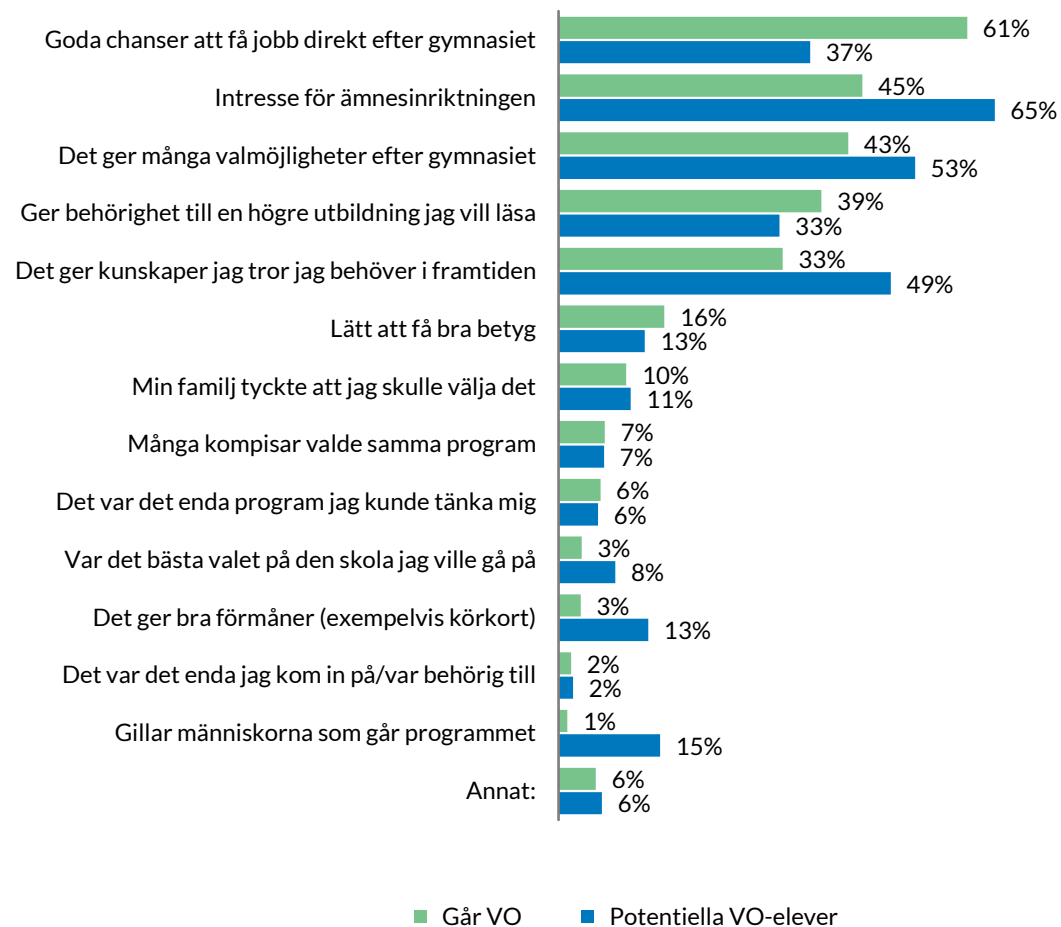
En stödjande miljö för elever

Både nuvarande och potentiella VO-elever kände oro inför gymnasievalet, särskilt kring trivsel, motivation och studietempo. Här har VO-branschen och VO-programmet har en möjlighet att positionera sig som en trygg och inkluderande miljö. Genom att lyfta fram gemenskap, tillhörighet och möjligheten att vara sig själv, kan programmet attrahera fler elever och minska osäkerheten inför gymnasievalet.

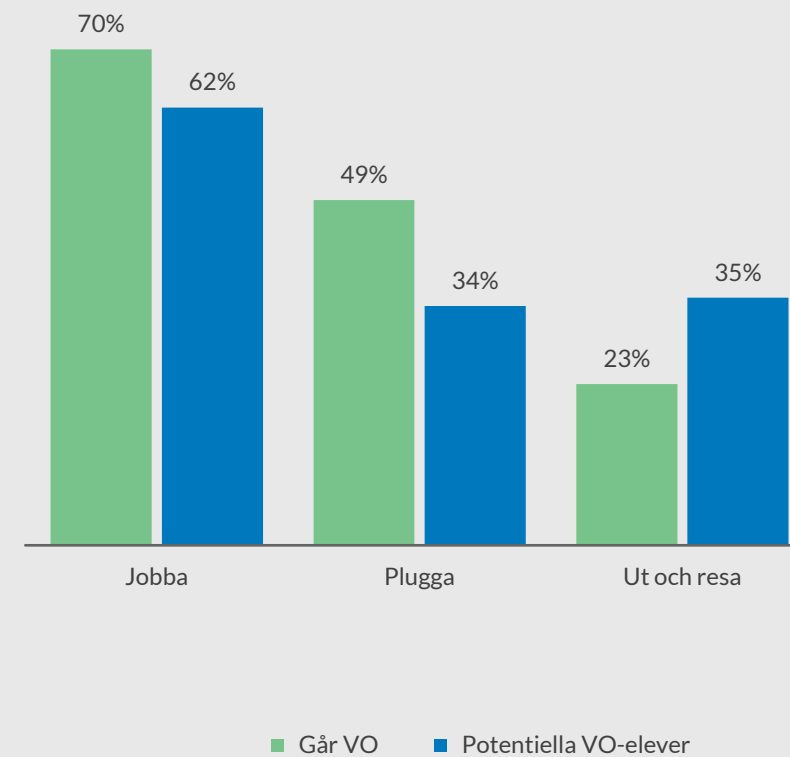
Framtidsmöjligheter och trygghet i fokus

Som vi ser på nästa sida attraherar vård- och omsorgsprogrammet främst elever som vill börja arbeta direkt efter gymnasiet, medan potentiella VO-elever värdesätter framtid och breda valmöjligheter efter utbildningen. För att möta båda gruppernas behov bör kommunikationen lyfta fram branschens framtidsäkerhet, de öppna dörrarna för vidare studier och möjligheten till ett viktigt och givande jobb direkt efter examen.

Potentiella VO-elever lägger större vikt vid framtiden:

Vad vill målgrupperna helst göra direkt efter gymnasiet?

Intresset för akademiska studier

Bland de studieintresserade i målgrupperna är vård- och omsorgsrelaterade utbildningar det tydligaste valet för VO-elever. Även potentiella VO-elever uppvisar ett stort intresse för eftergymnasiala vård- och omsorgsutbildningar, men lockas också av lärarutbildningar samt samhällsvetenskapliga och medicinska utbildningar.

90%

Andel VO-elever som svarar att de absolut eller kanske kommer att läsa vidare inom tre år efter studenten

76%

Andel potentiella VO-elever som svarar att de absolut eller kanske kommer att läsa vidare inom tre år efter studenten

Topp 5: Intressanta ämnen på högskola/universitet för VO-elever	Total
1. Vård, omsorg och hälsa (ex. sjuksköterska, dietist och arbetsterapeut)	88%
2. Medicin och farmaci (ex. läkare, apotekare och veterinär)	45%
3. Polis/officersutbildning	32%
4. Samhällsvetenskap (ex. jurist, statsvetenskap, psykologi, personal och ekonomi)	7%
5. Ingenjörsvetenskap, teknik och data	5%

Topp 5: Intressanta ämnen på högskola/universitet för potentiella VO-elever	Total
1. Samhällsvetenskap (ex. jurist, statsvetenskap, psykologi, personal och ekonomi)	44%
2. Vård, omsorg och hälsa (ex. sjuksköterska, dietist och arbetsterapeut)	42%
3. Medicin och farmaci (ex. läkare, apotekare och veterinär)	34%
4. Lärarutbildning	30%
5. Polis/officersutbildning	18%

Fråga (vänster): Tror du att du kommer läsa vidare inom tre år efter studenten? (Sammanslaget "Ja, absolut" och "Ja, kanske")

Flervalsfråga (höger): Inom vilket/vilka ämnesområden skulle du kunna tänka dig att läsa en akademisk utbildning på högskola/universitet? (max tre svarsalternativ)

Filter: Funderade på vård- och omsorgsprogrammet / Går vård- och omsorgsprogrammet

Tankar om yrkeslivet

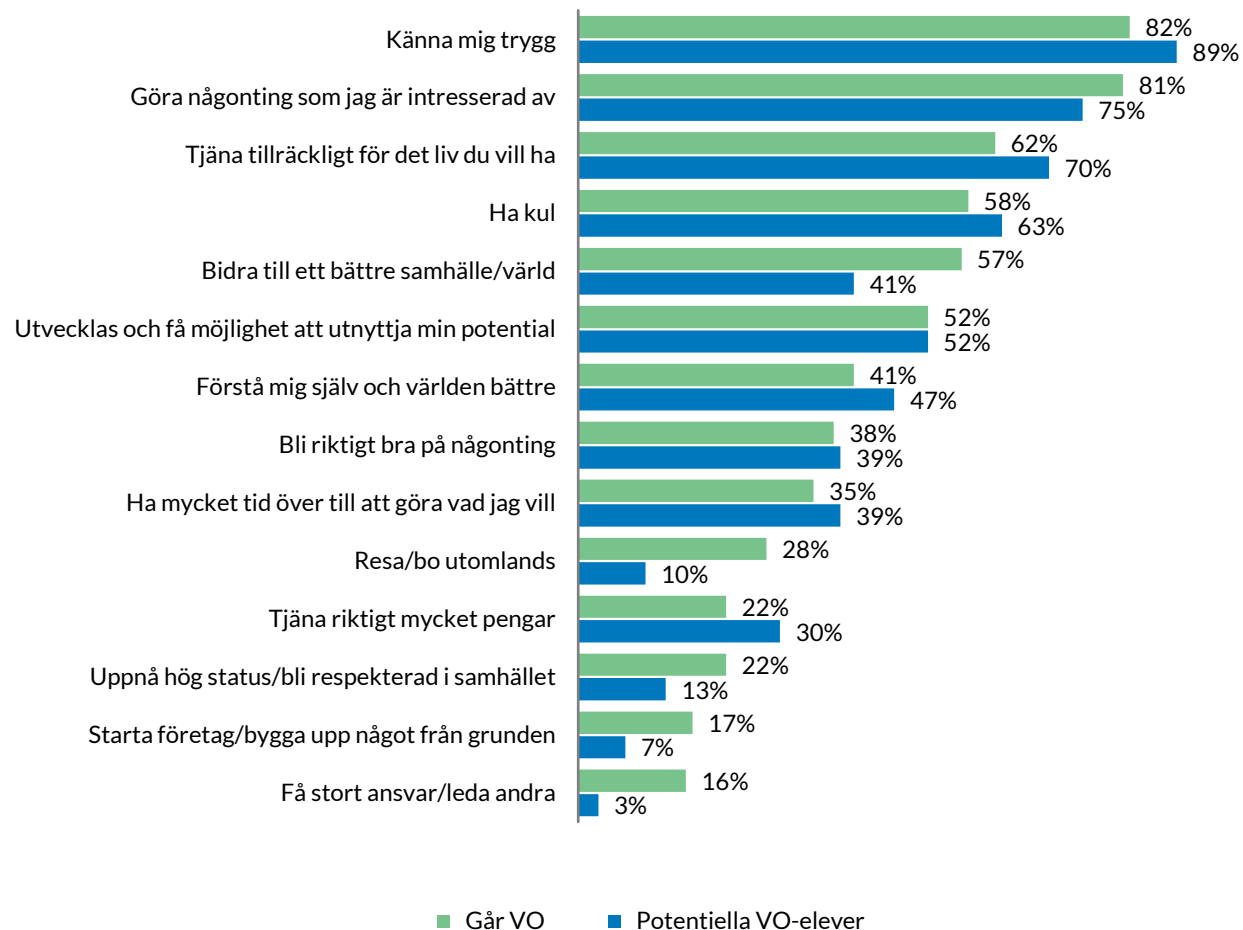
Nästan alla unga vill i sitt framtida yrkesliv arbeta med något som intresserar dem, utvecklas och få möjlighet att utnyttja sin potential. De eftersträvar också en balans mellan arbete och fritid, en inkomst som möjliggör det liv de vill leva, och en känsla av trygghet på arbetsmarknaden, i sin anställning och på arbetsplatsen.

Detta gäller både elever på vård- och omsorgsprogrammet och potentiella VO-elever. Det som dock dessa grupper från unga generellt är att de lägger större vikt vid att arbeta med människor, hjälpa andra och bidra till ett bättre samhälle eller en bättre värld. De lägger även mindre vikt vid lön.

Ett varningens finger!

Över tid har vi dock sett att andelen unga som anser att det är mycket viktigt att bidra till ett bättre samhälle/värld minskat och att andelen unga som lägger större vikt vid lön har ökat på ett generellt plan.

Målgrupperna liknar unga generellt i sina prioriteringar för yrkeslivet, men lägger större vikt vid att bidra till samhället och hjälpa andra, och mindre vikt vid pengar

Hur potentiella VO-elever hittar information

Mer än hälften (56%) av de potentiella VO-eleverna bestämde sig för vilken skola de ville söka till först ett par veckor innan gymnasievalet. Därför är det avgörande att synas och höras mycket just under den perioden.

Föräldrar, studievägledare, kompisar och skolans hemsida är de främsta informationskällorna för potentiella VO-elever.

Föräldrar är den grupp som flest diskuterar valet med och som också har störst påverkan. Samtidigt är det en grupp som ofta förespråkar högskoleförberedande program.

När det gäller högskoleförberedande program återinfördes högskolebehörigheten på alla yrkesprogram 2023, men det är fortfarande över hälften av landets gymnasieelever som inte känner till detta. Att sprida information om den automatiska högskolebehörigheten blir därför extra viktigt, både till elever som ska välja gymnasieprogram och till deras föräldrar.

Topp 5: Vilka diskuterar potentiella VO-elever främst valet med?	Total
1. Föräldrar	95%
2. Kompisar	84%
3. Studie- och yrkesvägledare	77%
4. Lärare	46%
5. Syskon	41%

Topp 5: Potentiella VO-elevs bästa informationskällor inför gymnasievalet	Total
1. Skolans hemsida	56%
2. Öppet hus/besök på gymnasieskolan	50%
3. Studievägledare och lärare	48%
4. Kompisar	38%
5. Personlig kontakt med elever som går/har gått på skolan	28%

ALTERNATIV 2

**ATTRAHERA UNGA
SOM INTE LÄST
VO-PROGRAMMET**

En grupp i fokus:

I detta avsnitt fokuserar vi på insikter kring hur unga som inte har läst vård- och omsorgsprogrammet kan attraheras och rekryteras till branschen efter studenten. Som vi såg i del ett av rapporten finns det stora grupper av unga som kan tänka sig att arbeta inom relevanta vård- och omsorgsyren – betydligt fler än de som kan tänka sig VO-programmet på gymnasiet. Majoriteten av dessa unga ser dock yrkena som något de kan tänka sig under en begränsad period.

Vi har analyserat unga som inte läst vård- och omsorgsprogrammet men som kan tänka sig att arbeta som undersköterska, personlig assistent/vårdare eller barnskötare. Analysen visar att de olika yrkesmålgrupperna har många likheter, vilket gör att vi har slagit ihop dem till en gemensam målgrupp:

Potentiella VO-medarbetare

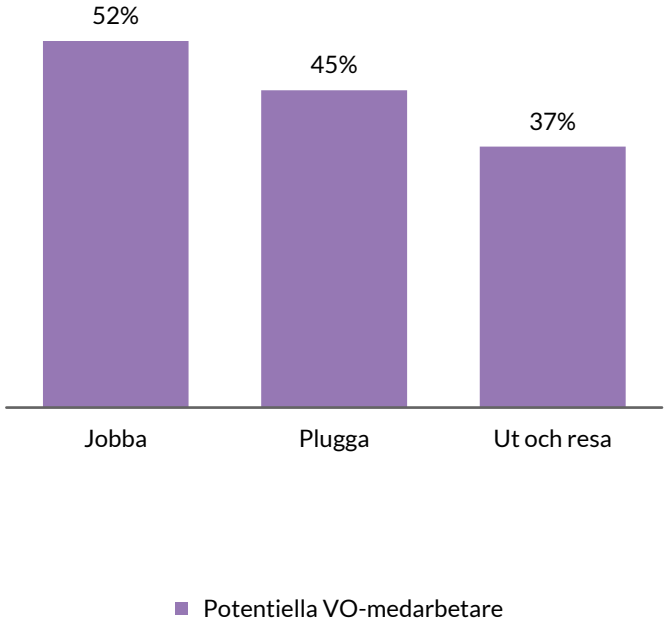
Unga som inte läst vård- och omsorgsprogrammet på gymnasiet men som kan tänka sig att arbeta som undersköterska, personlig assistent/vårdare eller barnskötare, antingen permanent eller under en begränsad period.

9 av 10 potentiella VO-medarbetare går ett högskoleförberedande program:

Hälften av de potentiella VO-medarbetarna på gymnasiet vill börja jobba direkt efter studenten, vilket skapar en betydande rekryteringsmöjlighet

Intresset för akademiska studier

Den absoluta majoriteten av de potentiella VO-medarbetarna planerar att studera vidare eller har redan gjort det. De flesta av dessa studieintresserade individer är dock intresserade av andra ämnesområden utöver vård, omsorg och hälsa.

Om branschen lyckas attrahera och rekrytera unga som inte har läst vård- och omsorgsprogrammet, är det viktigt att ta hänsyn till detta i personalplaneringen.

88%

Andel potentiella VO-medarbetare som studerar, redan har studerat eller svarat att de förmodligen kommer studera vidare.

Intressanta ämnesområden för potentiella VO-medarbetare	Total
1. Samhällsvetenskap (ex. jurist, statsvetenskap, psykologi, personal och ekonomi)	55%
2. Vård, omsorg och hälsa (ex. sjuksköterska, dietist och arbetsterapeut)	26%
3. Medicin och farmaci (ex. läkare, apotekare och veterinär)	21%
4. Ingenjörsvetenskap, teknik och data	20%
5. Humaniora och teologi (ex. historia, filosofi och språk)	19%
6. Lärarytelse	19%
7. Naturvetenskap (ex. biolog, matematiker eller jägmästare)	15%
8. Polis/officersutbildning	15%
9. Konstnärligt område (ex. scenkonst och musik)	11%
10. Vet ej/ osäker	3%

Fråga (vänster): Tror du att du kommer läsa vidare inom tre år efter studenten? (Sammanslaget "Ja, absolut" och "Ja, kanske")

Flervalsfråga (höger): Inom vilket/vilka ämnesområden skulle du kunna tänka dig att läsa en akademisk utbildning på högskola/universitet? (max tre svarsalternativ)

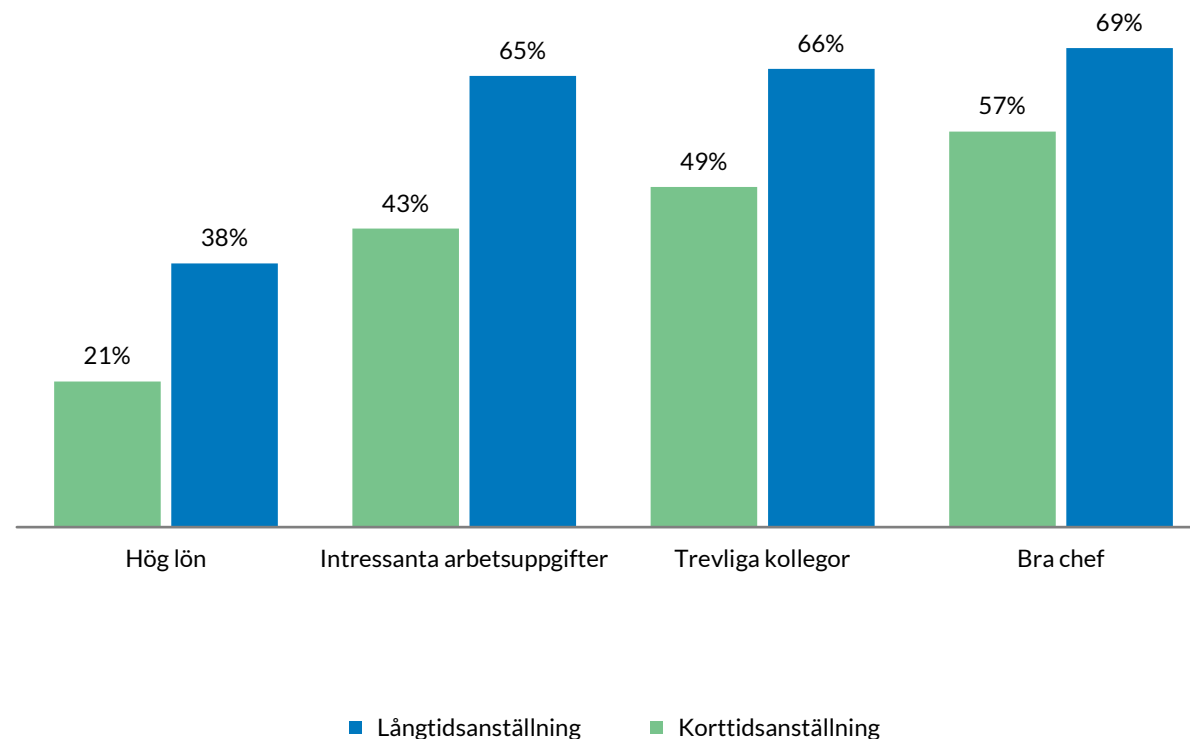
Filter: Funderade på vård- och omsorgsprogrammet

Kort- vs. långsiktiga jobb

Att unga kan tänka sig vissa yrken under kortare perioder och andra som långsiktiga karriärer har vi redan konstaterat, men deras värderingar skiljer sig åt mellan dessa typer av jobb. I kortsiktiga roller är de mer benägna att kompromissa med sådant som är viktigt i långsiktiga anställningar. För att behålla unga över tid är det därför avgörande att möta deras krav för långsiktiga jobb.

Valen sker dock inte isolerat – potentiella VO-medarbetare överväger även andra kortsiktiga roller. Vanliga alternativ är butiksbiträde, receptionist och hovmästare, vilket innebär att dessa yrken utgör starka konkurrenter.

I kortsiktiga jobb kan unga kompromissa med mycket, men för att behålla dem långsiktigt krävs att deras långsiktiga krav uppfylls

Vad innebär en "hög lön" egentligen?

En av de största förändringarna i ungas arbetslivsvärderingar de senaste åren är att allt som rör lön har blivit allt viktigare. I takt med denna värderingsförskjutning har även tröskeln för vad som anses vara en hög inkomst och den lägsta lön unga kan tänka sig acceptera förändrats. För många unga ligger "en tillräckligt hög lön för det liv jag vill leva" någonstans mitt emellan dessa nivåer.

År	Hög månadslön	Minimilön
2022	50 000 kr	28 000 kr
2018	40 000 kr	25 000 kr
2015	40 000 kr	22 000 kr
2013	40 000 kr	21 000 kr

Tabellen ovan visar medianlönen på total nivå för gruppen 15–24 år. Den höga månadslönen representerar svaret på frågan "Vad skulle du säga är en hög månadslön, före skatt?" medan minimilönen visar svaret på frågan "Vad är den lägsta månadslönen, före skatt, du skulle kunna tänka dig att arbeta för?"

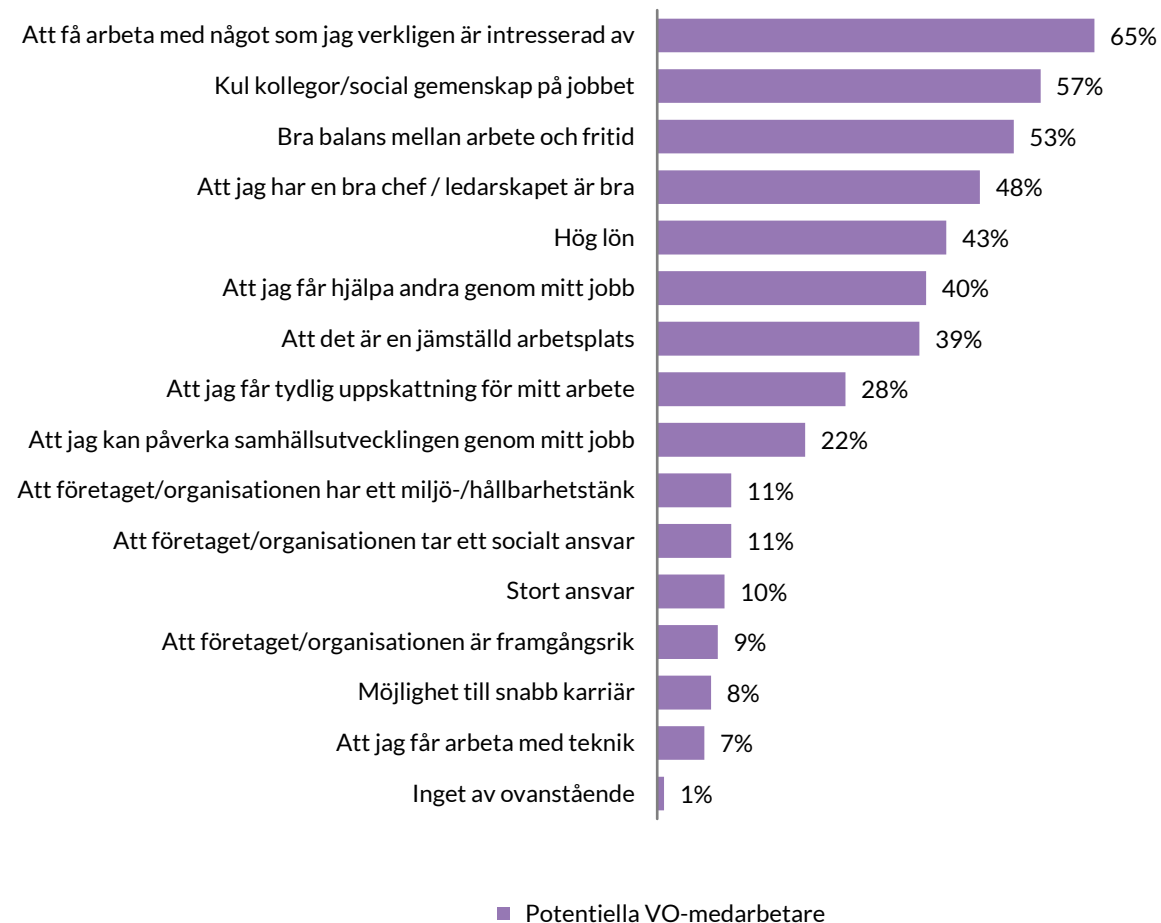
Hur behåller vi unga i branschen?

Till höger redovisas vad de potentiella VO-medarbetarna anser är avgörande på deras framtida arbetsplats. När detta ställs mot branschens associationer (som redovisades tidigare) ser vi flera utmaningar kopplade till att attrahera, rekrytera och behålla fler:

- Många uppfattar att branschen har en dålig fysisk och psykosocial arbetsmiljö samt bristande arbetsförhållanden, särskilt när det gäller flexibilitet i tid och rum.
- Få upplever att branschen erbjuder en "rolig" arbetsmiljö, med exempelvis trevliga kollegor eller en god social gemenskap. Detta hänger naturligtvis samman med – åtminstone delvis – hur branschens fysiska och psykosociala arbetsmiljö uppfattas.
- Lönen behöver höjas för att attrahera och behålla fler potentiella VO-medarbetare, särskilt de som inte redan har VO-programmet på kartan.

Dessa utmaningar gäller inte bara för att locka nya medarbetare, utan även för att behålla unga som har valt VO-programmet och börjat arbeta i branschen.

På framtida arbetsplatsen är arbetsuppgifter, arbetsmiljö, flexibilitet, work-life balance, lön, att hjälpa andra och jämställdhet avgörande för potentiella VO-medarbetare

Förslag på vidare studier:

Förslag på vidare studier:

- Äldre målgruppers syn på och inställning till VO-branschen, VO-yrken och VO-utbildningar.
- Regionala och nationella analyser av söktryck, genomströmning och etablering på VO-utbildningar i olika delar av landet i både yngre och äldre målgrupper.
- Föräldrars tankar om VO-branschen, VO-yrken och VO-utbildningar för deras barn. Kan med fördel samköras med studien bland äldre målgrupper.
- Unga som läser VO-programmet eller jobbar i VO-branschen och deras syn på branschens fördelar och nackdelar.

Frågor att utforska vidare:

- Vad baserar unga sina uppfattningar om vård- och omsorgsbranschen på?
- Varför uppfattar så många unga vård- och omsorgsbranschen har oattraktiva arbetsgivare?
- Varför tycker så få unga att branschen erbjuder en "kul" arbetsmiljö?
- Varför tycker fler att utbildningsinnehållet i VO-programmet är bättre än arbetsuppgifterna i branschen? Vilka arbetsuppgifter anses intressanta respektive mindre intressanta?
- De som kan tänka sig olika yrken i branschen har liknande arbetslivsvärderingar, men hur uppfattar unga de specifika yrkena? Vad ser de som yrkenas fördelar och nackdelar?
- Vad är den lägsta lönen unga kan tänka sig acceptera för ett kortsiktigt jobb?

